

1234567

[כ] וי"א וכו' אלא א"כ הניחו מונח על הגבינות פי' כשהדפיס הגבינות בדפוסים הניחם דבוקים במקומם ולא תלשם דבכה"ג נימא דמירתת גוי ולא יתלוש הדפוס מהגבינות מכמ' טעמים חזא דלמא לא יחזירו למקומו כדרך שהניחו או שמא ישר' דחקו ביותר ואית ליה סימן בגבינה שהניחו בה ואין הגוי מכיר בסי' לכוין לעשותו כדרך שעשאו ישר' ועיין בדרכי משה:

לשולחו ביד גוי בשר שנתעלם מן העין רבנן גזרו בו וכדעת רמב"ם וכמו שפסק מרן וא"כ אין להוכיח כלום מכל ההוכחות שכתב ואחר שנניח הנחה סוברת כדבריו דלמא שאני התם דלא מפסיד ואיכא למיחש דמזייף לאתהווי דיחליף רע בטוב וחששו חששא רחוקה ולעולם כל דלית ליה הנאה אין לאסור כלל אפי' לכתחילה ובהא מודה אני דכל דאפשר בלאו הכי ליכא לאקולי כולי האי והנלע"ד כתבתי:

סימן קיט

הרמב"ם ז"ל בפ' י"א מהמ"א כתב וז"ל ובזמן הזה אין לוקחי' יין בכל מקום אלא מאדם שהוחזק בכשרות וכן הבשר והגבינה וחתיכת דג שאין בו סי' המתארח אצל בעל הבית בכל מקום והביא לו יין בשר גבינה וחתיכת דג ה"ז מותר וכו' **אע"פ** שאינו מכירו אלא יודע שהוא יהודי בלבד עכ"ל והשיגו הראב"ד וז"ל שאין ע"ה חשוד להחליף ולא למכור דבר האסור אא"כ נחשד ע"כ וכתב הכ"מ שכתב הרשב"א שדברי רבינו למדם ממה דגרסי' בפ' א"מ אין לוקחי' ימ"ח מח"ג בסוריא לא יין ולא מורייס ולא חלב ולא מלח וכו' ולא חלתית ולא גבינה וסובר רבינו דסוריא הוא כלחוץ מארץ ישר' חשודים מן הסתם עד שיוחזקו לכשרות ורש"י וסיעת' מהפז' סוברים דדוקא בני סוריא הוא דנחשדו להכי אבל שאר ע"ה לא חשידי לדבר אי' כלל ולהבין הענין צריך לדעת טעמו דרמב"ם דלא מני נמי מורייס וחלתית וגם החלב התירו להדיא בפ"ג דמותר ליקח מכל ישר' ותנא

[א] החשוד וכו' איכא ע"ה דחשוד על איסור א' או יותר שאין אנו יודעים שאדם זה חשוד לדבר מטעם שעמדו רבותי' על מין זה של ע"ה וידעו דחשודי' המה לדברים האסורים בדבריהם ז"ל כגון על המעשרו ועל התכלת וכדומה ולהרמב"ם על כמה דברים אחרים כאשר אבאר ואיכא דחשוד לפי מה שראינו או מה שידענו בו כי הוא מקיל בענין ויהיה על זה האופן כגון שראו אותו שאכל חלב אחר דידע שאסור והאכילה לא הייתה לצד האונס בין אונס הזולת בין אונס דאיתרמי ליה שהוא רעב ומסוכן מחמת הרעב ובא לידו ואכלו באופן שאכל בהוראת היתר ואפי' בשגגת הוראתו דכל זה לא מיקרי חשוד אלא דאכל בשאט בנפש כנוהג בדבר היתר ואצ"ל אם ראינוהו שאכלו ב' או ג' פעמים אין לך חשוד גדול מזה ולא תועיל לו בזה אמתלא וכל זה הגם דאיהו על הרוב קונה היתר ואוכלו ונמנע לפני כל מדבר זה ונוהג בו איסור אע"פ כו נקרא חשוד:

דמתני' קא אסור ליה בפ' ועוד מנ"ל דלומר
 דחשידי' על חתי' דג וחתי' בשר דלא הוזכרו
 בברייתא והיה נראה לכאורא לתת טעם לדברי
 רמב"ם דטעמא דלא מני מוריים משום דכיון
 דאי' מוריים אינו אלא מדדרא דיין במה דקאמר
 דחשוד על היין ממילא מוריים שלהם אסור כיון
 דמיערבי ביה חמרא לתקוניה וינם אסור וחש
 למימר בהדיא מוריים דילמא תבין דאפי' מוריים
 אומן דאתא לידהו חיישינן דילמא מיערבי חמרא
 באתרא דזיל חמרא ממורייםא ולהא מילתא לא
 חיישי' דלא חשידי' אגזל כמסקנא דתלמודא
 לאחלופי לא חיישי' וטעם דלא הזכיר החלתית
 כיון דאי' החלתית אינו אלא מטעם שחותכין
 אותו בסכין שחותכ' בו אי' כיון דחשידי' על
 בשר אי' ממילא גם החלתית אסור דמ"ל זה
 מ"ל גוי וטעם החלב מטעם דלא גריס רמב"ם
 במתני' חלב וגריס במקומו חתיכת דג וכגירסת
 התוספת' כמו שכתבו התוס' שם ומטעם זה
 נמי מני רמב"ם חתיכת דג וטעם חתיכת בשר
 כתב הרב המגיד בפ"ח מהמ"א וז"ל ואין לוקחי'
 בשר וכו' כבר נתבאר כיצא בזה בחתיכת דג
 בפ"ג וה"ה לבשר וכן נראה מהגמ' שאמרו בפ'
 א"מ בדן החותם חתיכת דג היינו בשר עכ"ל:

ואחר ההשקפה כל מה שישבנו לדעת הרמב"ם
 אינו נראה דמה דכתיבנא דטעמו דרמב"ם
 דלא מני מוריים. וחלתית הוא מטעם דכיון
 דחשידי' על היין בכללו חשש המוריים וכן
 החלתית אם טעם זה מספיק אמאי אכפל תנא
 דמתני' לאשמועי' יין ומוריים וגם מה שישבנו
 דטעם החלב הוא משום דגריס כגירסת התוס'
 זה אינו מתקבל כי כלל זה בידנו כל דאיכא תרי
 נוסחי דברייתא הנוס' דמייתי בתלמודא היא
 נוסחא אמיתית דעלה סמכין וא"כ כיון דבנוסחא
 דמייתי תלמוד' דילן קאמר חלב לא שבקינן לה
 ואזילנא בתר ההיא תוס' דלא הובאה בש"ס

והגם הרמב"ם שכתבתי בס"ק א' ולא התיר חלב
 משום דחשש לנוסחי דידן דאיתא דהעלו בתוס'
 לחד סברא כאותה נוסחא דתוספתא דקתני
 חתיכת דג חלב במקום חתיכת דג ומכל מקום
 כבר נתבאר שסברא ראשונה התוס' הוכרחו
 מחמת הקושייא דאמאי כפל תנא לומר חלב
 וגבינה למ"ד עיקר:

[ד] מיהו אם נתארח כו' אף לכתחילה שרי
 להתארח אצלו דטעם הגבינה הוא מטעם
 חלב דקאי בניי אטפי אבל לדעת רמב"ם דמסיק
 כדלקמן דטעם הגבינה הוא מטעם דמעמידין
 אותה בעור קיבת נבילה ליכא כפילא ואיכא
 חידוש בחלב וחידוש בגבינה וא"כ אמאי בחר
 רמב"ם בנוסח' התוס' ודחה נוסח' הברייתא
 דמייתי בתלמודא וא"כ הו"ל לאסור חלב ולמישרי
 חתיכת דג גם מה שהלין הרב המגיד בחשד
 הבשר אינו נלע"ד כי מה דקאמר הש"ס לענין
 חתיכת דג היינו למה שצריך להחמיר בה כמו
 שצריך להחמיר בבשר דאיסורם שוה ובעינן ב'
 חותמות אבל לענין חשד הא לחוד והא לחוד
 ואם דעת הרב המגיד לומר דכיון דחשיד על
 הדג יהיה חשיד ג"כ על הבשר כיון דאיסור בשר
 לא הוי איסור חמור מאיסור הדג:

דע דגרסינן בפרק עד כמה וז"ל החשוד על
 השביעית אינו חשוד על המעשרות החשוד
 על המעשרות אינו חשוד על השביעית החשוד
 על זה ועל זה חשוד על (הטה') הטהרות ויש
 שחשוד על הטהרות ואינו חשוד על זה ועל זה
 ובגמ' מ"ט שביעית לא בעיא חומה מעשר כיון
 דבעי חומה חמיר ליה החשוד על המעשר מ"ט
 מעשר אית ליה פדיון שביעית כיון וכו' חמירא
 ליה החשוד ע"ז וע"ז וכו' אדאורי' כיון דחשיד
 אדאורייתא כ"ש אדרבנן ע"כ נקיטי' מהכא דכל
 דאית בדבר צד חומרא הגם דבדבר דחשיד עליה
 אית ביה חומרא אחריתי עכ"ז אמרינו דאפשר

דחומרא דבר זה חשיב ליה טפי וא"כ נאמר הגם דע"ה זה חשיד לאכול דג טמ' לא חשיד לאכול בשר נבלה שהיא חמירא לטמא באכילתה מש"כ ^{אחרי 1234567} הדג ומנין מוכיח המגיד דחשוד ע"ה על בשר נבלה ומה גם דהדבר פשוט דלא אמרינן חשוד על הדג חשוד על הנבלה הגם דשיעור חומרתם שוה לא אמרי' חשוד ע"ז חשוד ע"ז אלא דווקא בדבר עצמו כמו שתאמר חשוד לאכול תבואה דאית בה איסור א' חשוד לאכלה הגם דאית בה איסור אחר אם האיסורים וחומרתם שוה ממש אבל ב' ענינים לא והא מילתא דסברא היא וכן הוכיח הפר"ח ז"ל מההיא דאמרינן בריש חולין מומר לערלות מותר לאכול משחיטתו הגם דעונש הערלה חמירא מאכילת נבלה דערלה בכרת ^{אחרי 1234567} ונבלה בלאו אלא ודאי דדוקא כששני האיסורין במין אחד וא"כ אכילת דג ואכילת בשר הגם שיהיה במונח דשוה חומר' חשוד ע"ז לא הוי חשוד ע"ז:

אשר על כן נראה כי רמב"ם תלה פסקיה בברייתא דמייתי בירושלמי דתניא בפ' א"מ וז"ל אין לוקחין מעי דגים וקרבי דגים אלא מן המומחה אין לוקחין התכלת אלא ע"פ מומחה אין לוקחין גבינה אלא ע"פ מומחה אין לוקחין יין בסוריא אלא ע"פ מומחה אין לוקחין בשר שאין בו סימן אלא ע"פ מומחה וכלן נאכלים אצל מי שאינו ממוחה עכ"ל:

ואחר אשר הראנו ה' זאת הברייתא הרווחנו אמיתות דברי רמב"ם בין מה דהוה ק' לן דמתניתין לא קתני אלא בסורי' ופשטה משמע כדברי רש"י וסיעתיה דדוקא בני סוריא כדקתני וכפי נוסח מתניתין דירושלמי סתם קתני ל"ש סוריא ול"ש בכל מקום והגם דבחלוקת יין קתני סוריא עכ"ז בתר דקתני סתם בשאר דברים מפרשינן דקתני גבי יין סוריא לא שמ' חידוש אפי' סוריא דלא הויא ח"ל ממש ומכ"ש וכו'

וסמך אמאי דקתני סתם בשאר החלוקות גם מתניתין לא קתני מורייס כסדר דנקט רמב"ם וטעמא דמתניתין כדכתיבנא לעיל דמידי דהוה יין טעם אחד הוא גם לא קתני חלתית מהטעם עצמו דהא קתני חשד הבשר והדג גם מצינו ראינו דנחשדו על בשר איסור דקאמר אין לוקחין בשר וכו' והגם דק"ל כל היכא דמיפרשא מילתא בתלמודא דידן ובירושלמי לא פסקין אלא כתלמודא דילן ה"מ לענין משא ומתן דש"ס אבל בכה"ג תלינן למימר דברייתא נשתבשא בתלמודא דילן ונוסחא הנכונה היא מה דמייתי בירושלמי' ותדע דעכ"פ מתני' דתלמודא דילן משבשתא במאי דקתני חלב ואיכא מאן דגריס במקום חלב חתיכות דג באופן עמד הרמב"ם על נוסח הברייתא והעלה דנוסח האמיתי הוא דמייתי בירושלמי ופסקה להלכה ואולי דהכי הוה גריס בש"ס דיל' ועכ"פ לו יהיה דהווי תרי מתניתות שמעי' מחדא מאי דלא שמעי' מאידך שמעי' מההיא דירוש' דלאו דוקא סוריא ושמעינן מינה נמי דחשידי אבשרא ומהסתם לא עבדינן להו דפליגי בהא ולענין הלכה הב"י כתב דעת רמב"ם בס' ס"ה ^{אחרי 1234567} והסביר פנים ופסק כותיה בס' הנז' בדין בשר דאסור לקנותו אלא מהמומחה ובס' זה נמי הביא דעת רמב"ם בב"י אך בקצר לא כתב לא כדעת רמב"ם ולא הפך הפכו:

וראיתי להפר"ח שכתב וז"ל וכן דעת המחבר שכתב החשוד לאכול וכו' משמע דוקא בידוע שהוא חשוד אבל סתם כל אדם בחזקת כשר ונאמן אפי' באיסור דאורייתא ע"כ:

ואראה ולא אבין דעתו בזה כי מוכח מאומרו החשוד וכו' דהכא מיירי בחשוד לאכול ואסור אפי' לסעוד אצלו ודברי רמב"ם נינהו בחשוד למכור דמותר לאכול ממאכלו שעושה לעצמו ושיעור משמעות דברי מר"ן הוא עז"ה

הח"י 1234567

אוצר החכמה

מי שהוא חשוד לאכול וכו' יש לו דין איסור בין לקנות ממנו בין לסעוד אצלו אבל אם אינו חשוד לאכול אין בו דינים אלו לאסור לקנות ולהתארח אבל לקנות אפשר דעכ"פ אסור. או אפשר שנתכוון מר"ן באומרו אין לסמוך עליו לענין לאם נתארח אצלו לא יאכל וחדא קאמר והיה נראה לומר דמה דדייק הפר"ח הוא מסעיף ב' דקאמר אם אינו חשוד וכו' אבל הוא חשוד למכרם דמשמע דוקא חשוד למכרם בהדיא אבל מן הסתם לא הוא חשוד והן אמת דמדברי הפר"ח לא משמע הכי אלא דאף זו אינה ראייה כי הוצרך למימר אבל הוא חשוד למכרם ואע"פ כן מותר להתארח אצלו לא מבעיא סתם ע"ה דאנו מחזיקי אותו במכירתם דמותר להתארח אלא אפי' הוחזק זה האיש שהוא עצמו חשוד למכור אי אין לחושדו שהוא אוכלו ומותר להתארח אצלו באופן דברי הרב כאן אין להם על מה שיסמוכו ולענין דינא ממה דלא כתב דין זה בסתם ע"ה חשוד על דבר פלוני ופלוני משמע דלא פסק כרמב"ם:

ונראה דכיון דאסיקנא דמר"ן לא הזכיר דבר דמוכח מיניה דלא כרמב"ם נראה דייחד מקום לעצמו ופסק כוותיה בבשר בסי' ס"ה סעי' י"ד יעו"ש וכן בדגים בסי' פ"ג ס' ח' וז"ל קרבי דגים אין נקחים אלא מהמומחה וב' פסקים אלו דין הבשר אינו אלא כדעת רמב"ם דוקא ודין הדגים הגם דיכול להתפרש דמומחה דקאמר היינו אומן עכ"ז יכולין אנו לפרשו דמומחה היינו מוחזק בכשרו וכרמב"ם וטעם דלא הזכיר הגבינה מצינן למימר דכיון דחשוד על בשר איסור חל עליו חשד הגבינה דלמא יעמידה בעור קיבת נבילה דחשיד עלה והיין אפשר דכיון דבימים הללו לא מנסכי מקלינן או אפשר כיון דאפי' לפי הברייתא דמייתי הירושלמי דקתני בהדיא אין לוקחין היין בסוריא משמע דוקא

בסוריא לא במקום אחר לזה העלים מר"ן מהודיע איסור היין מכל אדם ומדברי הב"י בין בסי' ס"ה בין בסי' זה משמע דסובר כדברי רמב"ם. ומה שראיתי להש"ך דיהיב טעמא למר"ן דפסק בדין הבשר דבעינן איתחזק בהתר משום דבשחי איכא כמה דקדוקים וכדומה ולדבריו מר"ן מחלק ובוחר לו מציאות אשר יטב בעיניו פסקיה דרמב"ם ולא מטעמיה דרמב"ם אלא מטעם דדיני שחיטה מרובים וכו' ולא מחזקי' בכשרות לדקדק כולי האי ואין דרכו דמר"ן בסדר זה כידוע לכל הולכי דרכיו ויודעי נתיבותיו:

אסיקנא דאין ליקח מע"ה בשר ודג וגבינה ומוריים ותכלת וחלתית ויין אלא א"כ הוא מוחזק' בכשרות פי' דקבל עליו דברי חברות ודוקא לקנותם מהם אבל לאכול עמהם מותר אא"כ הם חשודים לאכול בבתייהם דאז אסור אפי' להתארח ובזמנינו אין ע"ה חשידי אאיסורא כלל וחשידי אגזל ונ"מ במילי דחזינא ליהו דמזלזלו ביהו חיישינן לאחלופי ולענין יין בארצותינו במערב לא חשידי כלל לא למשתייה ולא למזבניה אך בארצות פראנקיא כלם חשידי ושתו סתם יינם כשותה התר וגם כשהיו לפניו ב' מינין יין חד דעכו"ם וחד דיש' שביק דיש' ושתי דגויים דאשתבוש דעתייהו דלא לקבל גזירה דרבנן ומומרים הם לדבר זה כגויים ממש ובכה"ג אמינא דחשידי לאחלופי להעביר יש' לשתיית סתם יינם הגם דלית להו הנאה בחליפי' אלו דקים לן בגווייהו דעבדי להא מלתא ולכתחילה יש לחוש:

[ב] אם אינו חשוד וכו' נראה דלא בעינן עד דאתחזק דלא אכיל אלא אפי' מן הסתם מחזקין ליה דלא אכיל הגם דזבין לעלמא והראיה ממה דקא יהיב תלמודא טעמא דשרי לאכול ממה שהוא אוכל מטעם דלא שביק

התירא ואכיל איסורא משמע דלא בעינן דאיתחזק בהכי:

ומכאן אתה יודע דכל דליכא התירא חשוד הוא למיכל איסורא כל דאיתחזק למזבן איסור בחזקת התר וכגון דלא הוה שכיח במקולין בשר כשר ונפקא מינה דאסור ליה למיכל עד דידע דאיכא התירא דהא לא סמכינן לשרויי אלא מטעם דלא שביק התירא וכל עוד דלא ידעינן דאיכא התירא במאי נחזיק לומר לא שביק התירא וכו':

ובהיכא דאיתחזק בכשרות בגו בתי' דלא אכיל איסור' דלא בעי למנדע דאי' התירא דבודאי דאי לא הוה דהתירא לא הוה אכיל ושרי בלא חקירה:

ואיכא לספוקי בהיכא דיהיב ליה ואכיל אי אמרינן דהא ודאי לאו איסורא הוא דאי הוה איסורא לא הוה טעים ליה דהא איהו לא אכיל איסורא וכההיא דמצא ביד כותי דקוריא דצפרי דלטעמיה לכותי אי אכיל מנייהו מותרים וכו' א"כ כל דאיהו לא חשיד למיכל אלא למזבן מברדינן בטעימה דטועם אותו: או נימא דהכא מרתת אי לא אכיל אמר ידעי בי רבנן ואסרי לי הכל וגדר זה שוה ליה לבהיכא דליכא התירא דאכיל איסור':

ונראה דלא מהני טעימתיה דאמדינן דעתיה דהא כד זבין ליה הוה ליה לאסוקי אדעתיה כל מציאו' דמשתלשל מההוא עובדא ומן הסתם יס"ד דאמר ליה ישר' טעום אנת ופשיטא דלא מצית דלא למטעמיה דמרתת ואע"פ כן זבין ש"מ דאדעתא דהכי נחית וליכא למסמך על מה דטעם ליה איהו בסדר זה דבדיק ליה ישר' הקונה אבל אי חזינן ליה דאכיל מדנפשיה ממה דזבין נראה דשרי וליכא למימר

דקנסו ליה רבנן דלא אשכחן דהוזכר קנס במציאות זה ולא דמי מציאות זה לאמגוזי:

[ג] מותר ליתן וכו' הרי שנתן לחמותו וכו' רמב"ם בפ' י"א מהלכות מעשר פסק דאין חמותו מחלפת לו כרבנן ונראה דטעמא הוא דאינה מאכלת בתה דבר איסור דסוף סוף בתה מקפדת ושויה עלה איסורא כמה דסבור רבי יהודה בשביעית סברי רבנן בדמאי ורבינו פסק דלא כרמב"ם ולא ראיתי הכרעה למה דפסק מר"ן הפך רמב"ם אשר ע"כ כל דאיכא צד קולא מכריעין להקל:

[ד] החשוד על וכו' צל"ד אם קנו מיניה אמגוזי אי אסירי או לא ממה דקאמר לישנא דחשוד משמע דאית ביה דין הדבר עצמו כשומן ואסור אפי' דיעבד אם קנו מיניה אבל ממה דגמר אומר קונסין אותו שלא למכור משמע בתחילה הוא דקאמר כיון דאינה אלא קנסא ודקדק לומר למכור אין לנו אלא מה שהוזכר בפ' גם מלישנא דגמרא דהוא מקור דין זה ממה דקאמר קנסיה רבא לזבוני אמגוזא ע"כ משמע דלא קנסיה אלא לזבוני וכיון דאין כאן אלא קנסא אין לומר דאסור גם דיעבד אם קנו מיניה והגם דאיכא לדיוק קצת ממה דקתני התם במלתיה דר"י או אפי' מים ומלח ומשמע דדין אחד לדבר דחשוד עלויה עם שאר דברים ומדר"י נשמע לת"ק זה אינו מספיק דאולי להאי מלתא דאסור למכור הוא דשויים וה"ק אפי' מים ומלח אסרינן ליה למכור ולעולם אם קנה ממנו הן אמת בהיכא דמצי לאהדורי מהדרינן ליה ומחזיר את הדמים אבל בהיכא דליתא למוכר אימא דשרי והגם דישוב זה דוחק יותר הוא דוחק להוסיף חומרא שלא הוזכרה בעקרא דמלתא:

ונראה דמכרעא מלתא לומר דאפי' אם קנה אסור כדין השומן דאל"כ פוק חזי טעם הקנסה הוא משום דמחלק אגוזים לתינוקות

ספר חסידים

אוצר החכמה

להרגילים אצלנו וכו' ואם לא קנסוה אלא לזבוני לבד הרי העקר חסר דמחלק לתינוקות כמעשהו הראשון בחנם ומה שייכות לגזירה זו אם העקר דעליה גזור איתיה אם לא שנאמר דמה דגזור הוא דליהו אגוזיו אסורים כשומן שלו ובזה הגם דיהיב אגוזים לתינוקות הנה הם אסורים עלייהו וגדולים מוחים בידם לבל יאכלום כי היכי דמוחים בידם על שאר איסורים משא"כ אי הוה אמי' דלא גזור אלא לזבוני לכתחילה כפ"ז מציאות זה דמחלק בתר דמחלק ליהו הרי הם מותרים בידם: אוצר החכמה

[ה] החשוד על וכו' מדיוקא דרישא משמע דהחשוד על החמור חשוד על הקל אבל אינו חשוד על החמור כיוצא בו כמו שתאמר חלב ודם ששניהם שוים בעונש או בשר נבילה ובשר בהמה טמאה דאיסוריהו שוה החשוד לזה אינו חשוד לזה ומדייקא דסי' דקאמר אא"כ חמור בעיני בני אדם שנזהרים בו יותר מבחמור דוק מיניה אם אינם נזהרים בו אלא כבחמור ולא יותר חשוד לזה חשוד לזה:

ונראה דרישא וסיפא בדיוקא נינהו ומה דקאמר ברישא החשוד על החמור חשוד על הקל דוקא הוא אבל שוה בשוה חשוד לזה אינו חשוד לזה וסיפא דוקא דהקל חמיר בעיניהם יותר מבחמור אבל בהשוואה בעיניהם חשוד לחמור חשוד ג"כ להחמור בעיניהם כי עכ"פ הוי חמיר טפי שהוא חמור כפי האמת וזה אינו חמור אלא בעיניהם דהגם דאמרינן סוף סוף דבדעתו דעת טועה סובר שאזהרה ועונש הבאה ע"ז באה ע"ז עכ"ז אע"ג דאיהו לא חזי מזליה קא חזי ומרתת מעונש החמור ולא עבר אם לא שיהיה הדבר הקל חמור בעיניהם טפי מהחמור דאז החשוד על הקל אינו חשוד על החמור העולה בידינו דהחשוד על איסור אחד אינו חשוד על איסור ששוה לו ולכאורה:

קשה ממה דגרסינן בפרק עד כמה שהבאתי בס' א' בס' זה מדקאמר תלמודא שביעית לא בעיא חומה מעשר כיון דבעי חומה חמיר ליה ע"כ משמע דדוקא היינו טעמא דחשוד על השביעית אינו חשוד על המעשרות מטעם דחמירי הא שוה חשוד ולא היא דהתם ה"ט דקא מהדר אקולא דשביעית דאל"כ הוה מעשר קיל כיון דאית ליה פדיון ולעולם כל דשוה בשוה חשוד לזה אינו חשוד לזה:

אלא דקשה ממה דגרסינן בריש חולין דף ה' ע"ב וז"ל ת"ר מעם הארץ פרט למומר רשב"י אומר אשר לא תעשנה בשגגה וכו' השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו אינו שב מידיעתו אינו מביא וכו' מאי בנייהו אמר רב המנונא מומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם איכא בנייהו ע"כ בשלמא למה דפירשו התוס' התם בד"ה מעם הארץ בשנויאי קמא לר"ת דחלב דקאמר מומר לאכול חלב פירושו הוא מומר לכל התורה כלה כדאשכחן פרק קמא דמנחות ובפ' היה מביא שכולל כל החטאות בכלל חלב ל"ק מידי דאמרינן כיון דמומר לכל התורה כלה הגם שאינו מומר לפרט זה מחזקי' אותו גם על זה והגם דאיתחזק דלא חשיד עליה אמרינן דלא מהימן אלא לשינויא אחרינא דכתבו התוס' דחלב ודם כיון שהם שוים שיש כרת בשניהם ועולין לגבוה ונאמרו בלאו אחד לת"ק חשיב ליה מומר לאותו דבר ע"כ א"כ מומר לזה הוי מומר לזה מכח זה בהכרח לומר דדוקא חלב ודם כיון דהושוו בהרבה עניינים וגם הלאו שקלם ועשאם אחד גם לדין הכי מסקינן להלכה דמומר לזה מומר לזה וכל חוץ מב' אלו כל שלא הושוו בלאו אחד הגם דחומרייהו שקיל וליכא למימר דדוקא לענין קרבן הוא דאמרינן הכי אבל לענין להאמינו ש"ד דהא לכשנאמר דמומר לזה אינו מומר לזה לאו כל כמיניה דתנא דברייתא למעט מעם הארץ

סוף אמאי הוצרך רמב"ם לסייומי למלתא ולמימר לקל אינו נחשד לחמור טעמו הוא לגלות טעם הדין דאמר ברישא אינו חשוד אלא לאותו דבר דטעמו הוא להיותו קל ולא למעוטי שוה לו כי דברי הרב מיירי בדברים דחשודים עליהם ע"ה ^{אח"כ 1234567} דלא שוו ביה וכדכתיבנא:

והגורב לדברינו תמצא שכתב רמב"ם בסמוך דין יא' וז"ל החשוד על השביעית וכו' הרי זה חשוד על הטהרות שהחשוד על ד"ת חשוד על דברי סופרים ע"כ כאן לא גמר אומר וכל החשוד על ד"ס אינו חשוד על ד"ת דאז נשמע דבשנים חשוד כי כיון דמיירי בדין חשוד דבמציאות דיליה איתיה לאיסור שוה דמשכח לה דהוי חשוד לאיסור חלב דאית ליה דם דשוה ליה לא סיים למלתיה דתטעה מדבריו כנז' ולא אמר אלא כל החשוד על ד"ת חשוד על ד"ס דוק מנה דשנים לא הוי חשוד ונכון וכפ"ז יתורץ ג"כ אמאי אהדר רמב"ם לומר זה ולא הספיק ליה מה דאשמעי' בדין ט' כל החשוד לחמור וכו' לקל אינו חשוד לחמור ובמה שפי' יבא ע"ג עוד אית לן למימר טעמא יציבא בהאי מלתא דהוצרך הרב לאשמועין פ"ב שהחשוד על ד"ת וכו' כי ממה שכתב הרב בדין ט' לא תלמוד אלא למי שהיה חשוד וחזר בו וקבל עליו דברי חברות דבהאי איתרע והלא תמצא דאיכא סברא בש"ס וכמה מהפוסקים פסקי הכי דהמקבל עליו דברי חברות וחזר על קלה שהיתה בידו הרי הוא חשוד על החמורה וא"כ תבא הסברא לומר דלא אמרינן חשוד על החמור חשוד על הקל דכתב רמב"ם אלא במקבל עליו דברי חברות שנחשד על דבר זה קודם וחזר בו אבל במי שלא נחשד בימיו כלל החשוד אפי' על החמור לא הוי חשוד על הקל לזה קמ"ל דאפי' לא קבל עליו ד"ח אפ"ה כל דחשוד על החמור חשוד על הקל בכל גוונא ואיצטרך לאשמועין דין י' לשלול דעת

מומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם דלמא לא מעט אלא מומר לאותו דבר עצמו אם לא שנאמר ^{אח"כ 1234567} דסובר מומר לחלב מומר לדם וכל זה לשינויא תניינא דכתבו התוס' אבל לשינויא קמא בכל גוונא מומר לזה אינו מומר לזה ונראה לי דחשוד לאכול בשר בהמה עשאה חשוד לאכול נמי חיה טמאה ^{אח"כ 1234567} דבלאו אחד ובשם אחד באה האזהרה בהם וזה בין לשינויא קמא דתוס' בין לשינויא תניינא:

ומזה דכתב רמב"ם בפ"י מהלכות טומאת משכב ^{אוצר החכמה} ומושב דין ט' וז"ל וכל החשוד על החמור נחשד על הקל ^{אח"כ 1234567} לקל לא נחשד על החמור עכ"ל וקשה דיוקא דרישא לדיוקא דסיפא והכא ליכא לשינויי כדשנינן בישובא דדברי מר"ן ודוחק ליישב דברי רמב"ם ^{אח"כ 1234567} כישובא דמיישב' מתני' בדרך נעשה:

ונראה דהכא רמב"ם לא חש שנטעה בהכי משום דאיהו מיירי הכא בעם הארץ שקבל עליו דברי חברות שכן התחיל לומר בתחילת דין זה שכתב וז"ל עם הארץ שקבל עליו דברי חברות ונחשד לדבר אחד אינו חשוד אלא לאותו דבר וכל החשוד לחמור וכו' ופי' דבריו הכין הוא מתחילה הודיע שהגם שקבל עליו דברי חברות וחזר בו אינו חשוד אלא על אותו דבר שנחשד עליו פ"ב ושלא תאמר דמיירי בכל גוונא לזה באר דבריו ואמר וכל החשוד על החמור חשוד על הקל פי' דלאו מלתא פסיקתא קאמר דאינו חשוד אלא על אותו דבר שנחשד עליו דאם אותו דבר הוא חמור נחשד לקל לקל אינו חשוד לחמור ולהיות דמיירי בע"ה ודברים דחשוד הע"ה עליהו מן הסתם הם ג' על המעשרות ועל השביעי' ועל הטהרות ובשלשה דברים אלו אין שנים מהם שוים דנימא הו"ל לרמב"ם לדייק דבריו להבין מה יהיה במשפט השוי' שבהם דליכ' בהו שני' שוים וא"ת סוף

[1374567]

רוב הפוסקים דסוברים במקבל דברי חברות ונחשד על הקל חשוד גם על החמור ואמר דדוקא חשוד על החמור וכו' ופשוט דרמב"ם ז"ל נתכוון לכל מאי דפרישנא בדבריו:

[אוצר החכמה]

אסיקנא החשוד על איסור אחד אינו חשוד על איסור אחר ששוה אליו אלא דבחלב ודם לא ידעין אי פסקין להלכה כשינויא קמא דתוס' או כשנויא בתרא ולדעת נראה כיון דאין הוכחה שתכריחנו לומר דחלב ודם חד נינהו מנא לן להעמיד סברא זו בדעת ת"ק דת"ק לא רמז מזה כלל והן אמת כי כוונת התוס' היא דבהא מלתא דחלב ודם חד נינהו לא פליג רשב"י את"ק וסובר דמומר לזה מומר לזה לענין דלא מהימן עילויה אלא דרשב"י סובר מטעם דהכתוב תלה הדבר בשב מידיעתו ואיה"נ אי ידעין בחד דמומר לאכול חלב שעל הקרב ואינו אוכל חלב שעל הכליות ושגג ביה דלס' רשב"י מקבלין ממנו שהרי שב מידיעתו ולת"ק הוי מומר לאותו דבר ואין מקבלין ממנו:

ולכא למימר דמאי דכתבו התוס' דחלב ודם חד נינהו אינו אלא לדעת ת"ק ולא לדעת רשב"י דא"כ כשנניח דרשב"י סובר דלא הוי מין אחד ובזה פליג את"ק קשה מי הגיד לרשב"י דת"ק סבר דהווי איסור חד דפליג איהו עילויה אלא ודאי בהכרח לומר דדברי התוס' אליבא דכ"ע אלא סוף סוף דבר זה צריך ראיה ברורה כי אין להמציא סברא חדשה מדעתנו לו' דלהיותם בלאו אחד מומר לזה מומר לזה ע"כ נראה לע"ד לפרש דמאי דקאמר הש"ס מומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם כל עצמו דש"ס דפרט חלב לא לומר חלב לבד אלא להבדיל דמאי דקא מייתי עליה הקרבן אינו חשוד עליו דלאו קאמר הש"ס מומר לחלב לבד דשמעי' מיניה דאינו מומר אלא לחלב משא"כ מאמרו מומר לחלב נקטיה להבדיל לומר דקא מייתי קרבן על

דבר שאינו חשוד עליו ולא חש תלמודא למטעי לומר דחלב דוקא קאמר דאיך יתכן למימר דמחד מיעוטא דע"ה ימעט מומר לעבירה אחת כיון דאי לאו מיעוטא דמעט הארץ הוי שרי אפי' מומר לכל התורה כלה מידי דהוה גויים דמתרבו מאיש איש בתר דאי' מיעוטא דמעט הארץ לא ממעטינן אלא מומר לכל התורה כלה דהוי גרוע מכל מומר וא"ת סוף סוף אמאי קאמר תלמודא בהאי לישנא והו"ל בפ' מומר לכל התורה ואינו מומר לדם נראה דבחר למימר בהאי לישנא לאשמועין דהגם דחלב ודם איסור אחד הוא כמו שכתבו התוס' אמרינן שפיר שב מידיעתו ולעולם מומר דקאמר ת"ק היינו לכל התורה כלה וכיון שכן סלקא לן הלכתא דחלב ודם חשוד לזה אינו חשוד לזה:

[ו] החשוד על ב' דברים וכו' ראיתי לעמוד על אמיתית הדברים גרסין בפ' עד כמה אמתני' דקתני דהחשוד על השביעית ועל המעשרות חשוד על הטהרות פריך הש"ס והתנ' נאמן על הטהרות נאמן על השביעית הא חשיד חשיד ומשני הש"ס בשינויא קמא וז"ל מתני' שראינוהו נוהג בצנעא במקומו ע"כ ולפי האי שינויא כל שלא ראינוהו שנוהג בצנעא חשוד על הקל חשוד גם על החמור ושינויא אחרינא הכא במאי עסקין דהוה חשיד אתרווייהו וקבל עליה דברי חברות והדר חשיד הגם דלא חשיד אלא לקל חשיד נמי לחמור דאמרינן חזר למעשיו הראשונים ע"כ וכן פסקו הר"ר יונה והרא"ש וכן משמע מהתוס' אלא דהרמב"ם בפ' מהלכות טומאת משכב כתב וז"ל עם הארץ שקבל עליו דברי חברות ונחשד לדבר אחד אינו חשוד אלא לאותו דבר וכו' עכ"ל הרב ז"ל פס' דלא כשינויא קמא ולא כשינויא תניינא דלשינויא קמא חשוד על הקל חשוד על החמור ולשינויא בתרא בהיכא דקבל עליו דברי חברות חשוד על הקל חשוד

על החמור ולרמב"ם גם בהיכא דקבל עליו חברות
חשוד על הקל אינו חשוד על החמור:

ונראה דרמב"ם סומך אתוספתא אחריתי דמייתי
התם הש"ס וז"ל תניא עם הארץ שקבל
עליו דברי חברות ונחשד לדבר אחד נחשד לכל
התורה כלה דברי רבי מאיר וחכמים אומר' אינו
נחשד אלא לאותו דבר בלבד עכ"ל ופסק הרמב"ם
כחכמים וכלשון חכמים נמי נקט למילתיה ומעת'
אמינא דמאי דפריך הש"ס מההיא ברייתא דנאמן
אמעשרות וכו' לא קשה דהא מני ר"מ היא ולא
קא משני אמוראי אלא קודם דידעו מההיא
תוספתא אבל בתר ידיעין התוספתא לא קשה
ולא מידי וממילא מנא לן לחדש דין זה כי לא
נתחדש אלא מכח דומיא דמתני' ובהבטל הסי'
בטל המסובב אלא שראיתי להרא"ש שכתב
בשם רבינו יונה כשינויא דתלמודא דכל שקבל
עליו חברות וחזר לעבור על אחת מהם אפי'
הקל שבשניהם חשוד גם על החמור וההיא
מתני' מיירי בע"ה שקבל עליו דברי חברות וכו'
התם משום דמעיקרא קודם שקבל עליו דברי
חברות לא הוה חשיד אלא מתורת סתם ע"ה
עכ"ל ומשמע מהר"אש דהכין סבור כרבינו יונה:
וגם התוס' כתבו וז"ל הא דקאמר הכא אינו
אסור אלא לאותו דבר לאו דוקא וכו' ולא
אתא אלא לאפוקי דכל התורה כלה עכ"ל משמע
דגם לס' חכמים כל אותם דברים שקבל עליהו
דברי חברות הגם דנחשד על הקל חשוד על
החמור באופן קיימי הר"די והרא"ש והתוס'
בשיטה אחת ורמב"ם בשי' אחת וגם ראב"ד
ממה דלא השיגו לרמב"ם ש"מ סביר כוותיה
וגם אין טעם הר"ר יונה והתוס' שזה ודעתי
חוככת קצת בזה דלא לממניהו בתרי כל
דיישובא דסוגייא לא ראי זה כראי זה אשר ע"כ
דעתי בוחרת דרכו של רמב"ם כיון דלא נולד
החילוק דמחלק הש"ס אלא מכח פרכת ההיא

מתני' דנאמן על הטהרות כיון דאחר האמת
מצינ לאוקומי לה כר"מ מנין לנו להמציא חילוק
זה והגם דלדעת רמב"ם אנו דוחקים לו' דמעקרא
לא ידע הש"ס בההיא תוספתא עכ"ז אין זה
כ"כ דוחק:

[ז] מי שהוא מפו' וכו' הכי מסקי' בריש חולין
ונראה לי דכל דהוי מומר לעבור על רוב
מצות הגם דחזינן ליה דמשמר פרט אחד
מהמצות הרי זה בחזקת מומר לכל התורה
דלעולם אזלינן בתר רובא:

[ה] או שאינו מאמין וכו' פי' דינו כע"ז וכמחלל
שבת כן הוא בב"י בהדיא בשם הר"ר יונה
שכתב וז"ל מי שאינו מאמין בדברי רז"ל הוא
מין ויינו יין נסך ע"כ הרי דהוי חשוד על כל
התורה ומכאן ראיה ברורה לכל מאי דהוינא
צווחי על קצת מבני עמנו שבערי אדום שדברתי
עמהם כמה פעמים ואמרו בפ' שאינם מאמינים
בדברי רז"ל אלא במלתא דלדידהו מסתבר וגילו
לי כי כל בני העיר חושבים כן ואומרים כן בפיהם
ומעתה הרי הם כגוים לכל דבריהם ואין להאמינם
כלל ואין מצטרפין לעשרה ואין מזמנין עליהם
ונראה דנאמנים בשבועה כי לא חשיד למשבע
לשקר משום דידעו חומר שבועה ומזדהרי בה
טפי ככותים במילי דידהו:

[ט] ובשל אחרים נאמן היא דעת רמב"ם בכמה
מקומות מהלכות מעשר פי"ב ובהל' משכב
ומושב פ"י ובכמה מקומות והסכמת רוב
הפוסקים כותיה והשיגוהו ממתני' דפ"ד דמס'
דמאי וז"ל הלוקח פירות ממי שאינו נאמן על
המעשרות ושכח לעשר ושאלו אוכל ע"פ א"ל
אחד שאינו נאמן מעו' אוכל ע"פ חשכה מוצאי
שבת לא יאכל עד שיעשר ע"כ הרי דהגם דהאחד
דאמר ליה מעו' על של אחרים הם אע"פ כן
קתני מתני' דלא מהימו אלא מחמת שבת הסלו

ובאמת קשה אמאי משיגים עליו ממתני' והלא דברי רמב"ם הן כלשון המשנה פי"ב מהמ"ע:

וראיתי להפר"ח שהביא ג' שינויי להאי פרכא מג' רבוותא הכ"מ והב"ח והל"מ וכתב עליהו ואת כלם ישא רוח מהטעמים אשר גילה בספרו ובאמת כי דבריהם ז"ל אין כח בהם לעמוד בהיכל המלך ובפרט דברי הל"מ דכתב דבמעשר טעם דלא מהימן משו' דאולי הוא מעשר וחבירו מן הכת שאינם מעשרים והוא סובר שכלם שוים לעשר ע"כ ואתמאה והלא רמב"ם כתב בסוף אותו פרק עצמו וז"ל אמר פירות אלו מתוקנים בשל אחרים נאמן ע"כ והפר"ח לא השיגו מדברי רמב"ם עצמו והלך להקשותו ממתני' גם הפר"ח ז"ל לא ישב דברי רמב"ם כי דוחק הוא לומר דסמך רמב"ם לאוקומי דבריו בגומלין:

ולי נראה דכונת הרמב"ם במה שכתב ריש פ' י"ב ואם אמר לו אחד שאינו נאמן פי' שאינו נאמן באותו דיבור על דרך המבואר במקומו או שהוא בהיכא דאי' למיחש לקנוניא או שנחשד על הדבר עצמו להעיד על אחרים וכונת דברי הרמב"ם באו' שאינו נאמן היא שאינו נאמן בדיבורו לזה דקדק לומר אינו נאמן סתם ולא אמר שאינו נאמן על המעשרות לומר דאינו נאמן על אותו עדות קאמר:

[י] מותר לאכול עם אחרים נראה דדוקא אם אותם שהוא אוכל עמהם אינם מחולקים עמו בסברא אבל אם אותם האוכלים עמו סוברים כי סברתו אינה סברא דבאופן מה שנוהג איסור אינו אלא טועה בכה"ג אסור לאכול עמם:

[יא] החשוד וכו' אינו נאמן אפי' בשבועה הגם דקי"ל מאן דחשיד אממונא לא חשיד אשבוע' מאן דחשיד איסורא חשיד אשבועתא עלה דכבר מושבע עליו מהר סיני ובשעה שהוא אומר זה מותר הנה הוא עבריין ואין תקנה לזה

אבל בממונא מימר אמר דכיון דניתן להשבון לא מקרי עבריין על השבועה:

[יב] גר וכו' דוקא שלא יהרגוהו דכיון דנאנס באונס נפשות הגם דקי"ל יהרג ואל יעבור עכ"ז לא מפני שעבר על פרט זה שלא נהרג ועבר יהיה חשוד אלא אפי' לעבירות קלות לא חשיד והרי הוא כישראל גמור ואפי' מן הסתם שלא ראינוהו שמתהלך בכשרות אחר שחזר אלא מן הסתם יהיה מוחזק לנו כישראל גמור: **ובהיכא** דהאונס הוא אונס ממון נראה לי דמן הסתם איכא למיחש ליה עד דחזינן דמתהלך בכשרות ואז אמרינן דלא חזר אלא לפניס מחמת יראת ממון דחביב ליה לנפשיה אבל מן הסתם אפשר דחזר למה שהיה קודם דהא ממון לא חשיב כולי האי כנפש אדם ויראת ממון דקאמינא הגם דיטלו ממנו כל ממונו ויהיה מצטרף לפרנסה ואין לו מקדי אונס ממון כי יש לו לבטוח בזן ומפרנס לכל וכל מאי דכתיבנא הוא בין לענין שאר אי' בין לענין ניסוך היין כל דכשר כשר לכל וכל דחשוד חשוד לכל:

[יג] מסור וכו' היא סברת רשב"א ואיכא מ"ד דהוי חשוד על שאר אי' ולדעתי כל מסור דחזינא ליה דעביד כל עבירה דמטא לידו אם הוחזק בג' עבירי' ולא ראינוהו שהוא מתנהג בכשרות בשאר מצוות הוי חשוד מן הסתם על כל שלא הוחזק עליו בכשרות וסברא זו היא הכריע בין דעת הרשב"א והגהות אלפסי שהביא רמ"א סי' ב':

[יג] מומר וכו' הכא מיירי שאינו לא אונס מחמת ממון ולא מחמת נפשות אלא שהמיר לרצונו ואע"פ כן כיון דקאתי השתא ואמר שהוא יהודי נאמן וכתב הב"י בשם הר"ר יונה דטעמא משם דע"ז מלתא דמסתבר שהוא שקר וכו' ואינו מאמינו בלבו וכשאומר שהוא יש' הוא מלבו

שאמונתנו אמונה וטובה ואמיתית ע"כ ואפי' דרך מומר זה כשילך למקום אחר יחזור ויאמר שהוא מומר לע"ז בפני כותים דאי חוזר ומתגייר פשי' לו יהיה שהיה גוי גמור וקבל עליו יהדות מהיכא תיתי דלא ליהוי דיניה כדין יש' ועיין בדברי הר"י שכן מוכח נמי מדבריו דקאמר וז"ל וכשאומר שמאמין הוא עושה להנאת יצרו הרע ע"כ משמע דלא לצד אונס שמאניסים אותו:

ונראה דדוקא יש' שהמיר שידע באמונתנו האמיתית אוקמי' ליה אחזקתיה דיהודי מאמין אמונה הטובה הוא אבל גר שנתגייר וראינוהו שע"ז בפני כותים וכשבא לעיר אחרת הוא אומר שהוא כופר בע"ז לא מהימן ומוקמינן ליה בחזקת הראשונה שהיה בה מתחילתו עד דמקבל גירות מחדש:

ולכא למימר דדוקא לענין יין נסך אבל לענין שאר איסורין אין להאמין אפי' יש' מומר דהא סוף סוף חציף לעבור ולזה דייק הר"י ואינו עושה יי"נ דהא לכשנאמין אותו כדבריו הרי הוא יהודי וכשלא נאמין דבריו הרי הוא עושה יי"נ ומאי שנא והגם דהר"י כתב ואין עושה יי"נ לאו למימרא דיי"נ לא עביד אבל חשוד הוא לאיסורין אחרים דהא כתב בהדיא מן הסתם הוא נכנס בתורת יהודי וטעם דפרט עשיית יי"נ לפי דביה משתעי ותמצא דגם בגר שחזר לסורו מחמת יראה כתב הרשב"א שהוא כישור' גמור ואין עושה יי"נ ופשי' דלאו דוקא והגם דהתם פרט ושחיטתו מותרת עכ"ז סוף סוף הזכיר דבר זה דעשיית יי"נ וכל פוסק מזכיר פרטים השייכים לענין ודלא כהפ"ח וכגון דא צריך לאודועי דמומר זה לא שבא לפנינו ואומר שאינו מאמין בע"ז לבד אלא שאומר שהוא יהודי גמור שכן דקדק הר"י אבל אם אינו אומר לפנינו אלא על ע"ז לא מהימן עד דאמר בפ' שהוא יהודי גמור:

ונלע"ד דדוקא אם אנו מרגישי' כשאומר שהוא יהודי שאין לו שום הנאה בזה בשום אופן כלל ולא מפני הבושה אבל אי איכא למיחש לחדא מהני לא מהימן וכל זה לס' הר"י:

ולדעתי כל דאיהו כייף ליצריה עד דעע"ז הרי הוא כגוי לכל דבריו אא"כ חזר בתשובה שלימה והתודה ונתחרט ואז מידי דהוה לגוי שנתגייר והמומרים שלנו אית ביהו כמה חילוקי דינים ועמדתי על כלם הא' הוא הממיר בשאט בנפש ה"ז כגוי לכל דבריו והגם דאתי קמי ישראל ואמר דהוא יהודי ומבזה ומקלל בע"ז אע"פ כן אינו נאמן ומוקמינן ליה בחזקת שכופר בכל ואין שבט עבודה עליו ואם המיר לצד האונס כל שראינוהו שעושה כל מאמצי כוחו ואינו עובר אלא לצד הסכנה ואצ"ל שבינו לבין עצמו הוא שומר הכל כיהודי כשר ה"ז נאמן אבל כל שראינוהו שעובר במקום שיכול שלא לעבור ואצ"ל שמזלזל בינו לבין עצמו בקצת פרטי המצוות ידיע איסוריהו ה"ז חשוד דאיתלבש ביה זינא בישא ופקר בכל התורה ובזמנינו ראינו כמה מומרי' שהמירו לצד האונס וכשהם באים לפנינו הם מקלסין אמונתנו ואומרים שאדרבא הן היום מאמינים ומשמרים ביותר ממה שהיו קודם והם מקללים ומחרפו' באמונה השקריית ולבסוף נמצאו עוברים על כל המצוות ומדלקים האש בשבת לפני כל עובר בלא צד אונס כלל וזה הגם שמודה בתורת משה במושלם ומשקר זולתה והטעם הוא דאחר דשלט עליה יצה"ר קל בעיניו עבור על המצוות הגם ידיע דאיסורא קא עביד והוא מאמרם ז"ל עבר אדם עבירה וכו':

[יד] האנוסים וכו' דוקא אנוס דאיתחזק לן כי אין למדין אנוס מאנוס ואפי' אח מאח ואב מבן ובן מאב אלא כל אדם עד דאיתחזק לן ואי איתחזק הרי הוא נאמו לכל האיסורים ולענין אי

אית ליהו חלק לעוה"ב נראה דאי לא אניסי אלא ממונא דשקלי כל מה דאית ליהו ויכולין הם לברוח בגופם ולא עבדי ^{למאן} אין להם חלק לעה"ב ולא ירחיק דעתך לומר דאין יהיה אין לו חלק לעה"ב ונאמן אצלנו לענין אי' דהלא תמצא שכתב מהרי"ל דאפיקורוס דאין לו חלק לעה"ב וכדומה אע"ג דגדול עונשם לא מסתבר למפסל שחיטתם ע"כ באופן דאין ללמוד ענין זה מהיותו האיש אין לו חלק לעה"ב ועיין ס"ט:

[טו] ואין או' וכו' לאו דוקא אלא ה"ה יינם עצמו מותר דהרי הריב"ש מרה דהאי שמעתא מסיים בה והרי הם כישראלי גמורים ע"כ וטעם דנקט מגעם כתב הריב"ש דלהיות דאותם אנוסים שבמקום שאלתו לא הוו מזדהרי במגע גוי ואיה"נ אי קים לן בגווייהו דידעי ומזדהרי סמכינן עלייהו גם בהא:

[יז] המוכר לחבירו וכו' כתב רע"ו בשלהי פ"ה ממסכת בכורות בפ' דמתני' דקתני השוחט את הבכור וכו' וז"ל וגבי בכור לא קתני מכרוהו לנכרים דבכור תמים אסור בהנאה עכ"ל וכתב התי"ט על דברי הרב וז"ל ואני תמיה שאע"פ שאסור בהנאה אינו תופס את דמיו שאין לך וכו' אלא ע"ז ושביעית כמ"ש הרב בפ"ב דקידושין אבל נ"ל דהיי' טעמא דאע"ג דבמומו שרי אפי' לנכרים כדתנן מ"מ לא שכיחא למעבד הכי לפי שישדאל קדושים הם ומחבבין דבר וכו' שלא להאכילו לנכרים והואיל ולא שכיח וכו' עכ"ל הרב בעת"ט נדחק ליישב ישוב דחוק כי כיון דתנא דמתניתין קתני בהדיא דמותר להאכיל לנכרים הוה ליה למיחש להעושים כדבריו אלא דכיון דהרב העמיד דברי רע"ו בקושיא ישב הענין בכל דהו:

ואני אומר כי דברי רע"ו כנים וצודקים כי עכ"פ יחזיר המוכר את הדמים ללוקח דאמר ליה דמי דידי דשקלת במאי שקלת להו דהרי הם

אצליך בגזל דמאי דיהבת לי לא שוה ולא מידי ונמצאת שוקל ממוני בחנם והגם דקי"ל דאינו תופס דמיו זה דוקא למה שנוגע לצד האיסור דאמרינן לא תפס דמיו ויהיו הדמים מותר' לכל אדם כזוכה מההפקר ואיה"נ אי הוה ממון שיש לו תובעים שהוא בהשבון באופן לוקח זה גובה מעותיו מהמוכר וזכה בממון הגוי שמכר לו הבכור כזוכה מההפקר אחרי כותבי זה הצצתי במקורן של דברים ואבינה כי דברינו הם מבוארים בדברי הש"ס דגרסינן התם אהך מתני' ז"ל ת"ר המוכר בשר לחבירו ונמצא בשר בכור פירות ונמצאו טבלים יין ונמצאו יין נסך מה שאכלו אכלו ויחזיר להם הדמים רשב"א אומר דברים שהנפש קצה בהן יחזיר להם את הדמים ושאינ הנפש קצה בהם ינכה להם את הדמים ואלו הן הדברים שהנפש קצה בהם וכו' ואלו הם דברים שאין הנפש וכו' בכורות טבלים יי"נ וגרסי' בגמרא בכור ולימא ליה מאי אפסידתך ומשני לא צריכא כגון דזבין ליה ממקום מומא דאמר ליה אי לאו דאכלת הוה מחוינא ליה ושרו ניהליה כרבי יהודה וכו' ע"כ מכאן אתה למד דהגם דקאמר רשב"א דברים שאין נפשו של אדם קצה בהם אם אכלם ינכה לו הדמים אע"פ כן בטענת מאי אפסדתך לא ינכה לו ויחזיר לו דמיו במושלם אי לאו דמשני תלמודא הב"ע כשמכר לו ממקום המום ודכוותה במאי דמצרכי רבנן לנכות לו דהיינו בהיכא דמכר לגוי או האכילו לכלבים אמרינן נמי הכי מאי אפסידתך והם דברינו עצמם והשתא קמו עמדו דברי רע"ו:

מסקנא דמלתא כל המוכר דבר דהוי איסור הנאה בין דאכל בין דיהביה לכלב בין דזבניה לגוי מה שאכל אכל ומה דזבין זבין והמוכר יחזיר לו הדמים במושלם וכל זה מדינא ומה דכתב רש"י ורע"ו גבי בכור דקתני מתני' מה דאכל אכל דהוי מטעם קנסא מוקמינן ליה

במכר לו מקום המום דאמר ליה אי מהדר ניהליה
וכו' ולא תקשה א"כ הדרא קושין לימא מתני'
גבי בכור נמי אם מכר וכו' ישלמו לו דמי טרפה
הא לא קשיא דרישא סתם קתני בכל גוונא מה
שאכל אכל וכיון דמוקמינן לרישא בכל גוונא
בהכרח לומר דאפי' מכר לו מקום המום ואי הוה
קתני אם מכרו לגוי וכו' ישלמו דמי טריפ' הוה
משתמע נמי דבכל גוונא איירי ולא היא דהא
אינו משלם לו דמי הטריפה אלא אם מכר לו
מקום המום דאי לא מצי אמר ליה מאי אפסדתך:
אמר החכמה
אמר"ח 1234567
ובר' מן דין כד דייקין שפיר לא מצי תנא דמתני'
למיתני גבי בכור אם מכר וכו' בשום אופן
כי מאי דקא מוקי בתלמודא דזבן ליה ממקום
מומא וכו' לא הוי אלא לסברת רבי יהודה אבל
לס' ר"מ דפליג עליה בפ' ד' דף כ"ח דקתני
הואיל ונשחט שלא ע"פ מומחה אסור א"כ בין
דזבין ליה ממקום מומא בין דזבין ליה שלא
ממקום מומא יחזיר לו הדמים דאמר ליה מאי
אפסדתך וסתם מתני' דילן ר"מ ומה גם דדייקא
נמי דקתני השוחט את הבכור ונודע שלא הראהו
משמע דבאומדן לא הראהו זהו איסורו דאי לא
תימא הכי הו"ל למיתני ונודע שהוא תם דאז
תהיה הכוונה אבל אם הוא בעל מום בכל גוונא
שרי אפי' לא הראהו אלא ודאי מתני' ר"מ היא
וראיתי ג"כ:

לרמב"ם דכתב בפ' ב' מהלכות בכורות וז"ל
השוחט את הבכור ואח"ך הראה את
מומו אע"פ שהוא מום גלוי וכו' כגון שנחתכה
ידו או רגלו הואיל שנשחט שלא ע"פ מומחה
ה"ז אסור ויקבר כבכור שמת עכ"ל הרי להדיא
דפסק כר"מ ואומר אני דטעמיה דרמב"ם הוא
משום דסתם לן רבי כוותי' וכמו שדייקתי ממתני'
וכתב הרא"ש בשם בה"ג ורמב"ן דהלכה כר"מ
וכיון שכן אין מציאות שלא יחזיר הדמ':::

ללוקח ואפילו מכר לו מקום המום וכל זה לאו משום קנסא הוי אלא מטעם דאמר ליה מאי אפסידתך ומאי דמפרש רע"ו משום קנס לא אמרה למילתיה אלא בסיפא דקתני השוחט את הפרה ונמצאת טרי' וכו' דמותרת בהנאה אבל לגבי בכור לא אצטריך להאי טעמא אלא מטעם דקאמר איהו בסמוך דהוי אסור בהנאה:

אלא דדברי רש"י צריכין להתישב דכתב טעם הבכור משום קנסא ובהכרח למימר חדא מתרתי או מטעם דסב' דמתנ' כר"י וסביל תרי דוחקי חדא מאי דדייקין ממה דקתני שלא הראהו שנית דמוקי סתם משנה דלא כר"מ וזה דוחק גדול:

או אפשר לפרושי דברי רש"י דקאמר משום קנס קאי אמאי דקתני מתני' שלא הראהו דמשמע דהגם דנודע אחר שחיטה דאית ביה מום שהיה בו קודם שחיטה כגון שנחתכה רגלו וכו' וקאמר דטעמא דאסרי' ליה הוא משום קנס דשחט בלא ראות חכם וכפי זה מכוונים דברי רש"י לדברי רמב"ם:

ועכ"פ לענין הלכה כל מוכר איסורי הנאה הגם שהלוקח מכר לגוי וכדומה קודם שנודע ולקח כדי דמיו או יותר חוזר על המכר ולוקח דמיו במושלם וזה בין אסור הנאה דאורייתא או דרבנן וכן כתב רמב"ם פרק י"ו מהלכות מכירה וז"ל וכל איסורי הנאה בין מד"ת בין מדבריהם מחזיר הדמים ואין בהם דין מכירה כלל ע"כ וכתבו מרן הכא ממה דדייק ואין בהם דין מכירה כלל ש"מ דאין מציאות שיקח המוכר את הדמים והבן ותו לא מידי ודברי הת"ט בזה מוקשים וסתורים אחר המחילה מכבודו לא יצא ידי חובת עיונו בזה:

[יז] ואין המוכר מחזיר לו כלום מקשים הכא ואמאי ליהדר ליה מה דשוה כשרה יותר

מהאסורה והש"ך תירץ דלא העמידו דבריהם להוציא ממון ודחה הפר"ח דבריו והעלה דאיה"נ אלא דמיירי באיסור דלית ביה הפרש מאיסור להיתר כגון גבינה וכו' וראיתי דצא חש הרב לישב מה שדקדק מרן לומר ואין מחזיר לו כלום ודברי מרן הם מועתקים מדברי רמב"ם ודייק לישניה שפיר ומדלא כתב ואין מחזיר לו הדמים כדרך דנקט הרמב"ם בדינים הסמוכי' לדין זה מלפניו ואמר תיבת כלום ש"מ לדווקא אתא ועוד מן הסתם כל איסור' זיל מהתר ועוד מצאתי להרי"ב שאלה קצ"ט שהביא לשון הרמב"ם למפשט מאי דבעו מקמי' בדין בהמה שלא נבדקה כמצטרך ופטר המוכר מלשלם ולא כלום והדבר פשוט דבשר נבלה זיל מבשר כשרה ומה גם בתוספת העור כמבואר שם א"כ ישוב דברי הפר"ח לא עלה כהוגן:

אלא דאחר האמת סוף סוף כי איתיה בעין מקח טעות הוי והיה נראה לומר כיון דסוף סוף בערך זה שאכלו לא הוי אלא כבשר היתר דהרי אכילה ואיסורא לית ליה כיון דלאו אדעתיה במילי דרבנן וכיון דלמאי דזבניה להאי בשרא אהני ליה דהא אכליה והא דמיא למוכר בשר בהמה נפוחה בחזק' שאינה נפוחה ומותרת ואיכא בני אדם דלא אכלי בשר נפוחה לצד החומרות דלא מצו הנהו דלא מחמרי אנפשיהו למימר ליה לטבחא הב לן פריטי דבין האי להאי דהא עכ"פ שוה קצת ביוקר כל דלא נפח כיון דחזי לכ"ע דמצי למימר להו טבחא לדידכו מיהא ליכא שום הפרש ה"ן בנדון דידן מצי למימר הכי להאי דאכליה לבשר איסור זה דמדרבנן ובתר דכתיבנא תבנא ומחוינא מאי דאמינא דלא בעינא לכל הני דיוקי וקושטא קאי דודאי לא מיחייב טבחא למיהב ולא כלום כלל מההיא דפסק מרן בח"מ סי' רל"ב סס"ד וז"ל וכן אם רצה הלוקח ליקח פחת המום הרשות ביד המוכר

לומר או קח אותו כמות שהוא או תקח מעותיך ותחזיר לי מקחי ע"כ הרי דבהיכא דהמקח בטל אם המקח אינו בעין יד הלוקח על התחתונה ומציאות שלפניו דנו בו כדן ביטול מקח שכן כתב הרי"ב ש עצמו וז"ל וכיון שהמום מבטל המקח מכל שכן הטריפות דאין לך מום גדול מזה וכן כתבו האחרוני' עכ"ל הרי דדין החזרת דמים הוא מדין ביטול מקח וכיון שכן אי אכליה לבשרא דליתיה לא מיחייב להשיב פחת המום וזה הוא אומרו הכא אין המוכ' מחזיר לו כלום וליכא לאקשווי מאיסור דאורייתא דכתב מרן אם האכילו לכלבים ישלם דמי טריפה דהתם הוי מכלל דקנסוה אי אכליה מה שאכל אכל ויחזיר לו הדמים קנסוה נמי בפרט זה כי היכי דלא ליתנהי מאיסורא דעבר אדאורייתא אבל באיסור דרבנן אוקמוה אדינא דמשפטים בלא שום קנסא ודלא כהפר"ח:

[יה] המוכר בשר וכו' שלא נבדקה וכו' פיר' בהמה שהצריכוה חכמים בדיקה ולא בדקה דאסורה כמו שכתב הרי"ב ש"ס צ"ט וז"ל דכיון שהזיד רבי יהושע ושחט לעצמו אחר התראת המוקדמים הבשר אסור מדרבנן וכל דהבשר בעיניה יחזיר דמיו והגם דקימ"ל בהמה בחזקת היתר עומדת וגם לא נבדקה מותרת היינו דווקא שלא נבדקה בשוגג אבל במזיד הוי כמבטל איסור לכתחילה דאפי' באיסור דרבנן אסור ע"כ דברי הרי"ב ש"ס האמת דמה שדן הרי"ב ש"ס במציאו' שהשיב עליו בדין אותו רבי יהושע שעשאו מזיד לא היא דכגון דא לא חשיב מזיד והגם דאתרו ביה המוקדמים לאו כל כמיניהו בעיניה לאסור דבר המותר כי מתוך דברי ר"י שהשיב למוקדמים ניכרים דבריו כי בר תורה הוא וקים ליה בגויה דכדן עבד ולא מיקרי מבטל איסור לכתחילה וראיתי דגם הרי"ב ש"ס צדד כמה צדדים מטעמים אחרים הראה